

Lausunto
20.10.2022

LAUSUNTO TYÖVOIMAPULASTA JA OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUDESTA

Asia HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Lausunnon antaja Finnish Lapland Tourist Board ry / Lapin Matkailuelinkeinon Liitto (LME)

Työvoiman saatavuus on muodostunut yhdeksi suurimmista haasteista Lapin matkailun kehittämisessä ja kasvamisessa. Matkailu on kasvanut pitkään vahvasti ja yhä ympärivuotisemmaksi. Jo ennen pandemiaa oli haasteita löytää tarpeeksi osaavaa työvoimaa. Pandemian alussa alalta katosi työvoimaa, kun monet palvelut jouduttiin sulkemaan, eivätkä kaikki nämä henkilöt ole palanneet alalle. Kysyntä on useimmilla alueilla palautunut yllättävänkin hyvin jo talven 2021–2022 aikana, ja työvoimapula on nyt entistä suurempi.

Valtion talousarvion toimissa osaavan työvoiman haasteisiin vastaamiseksi korostuu vahvasti sote-osaajien saatavuuden parantamiseen kohdistuvat toimet, jotka ovat toki erittäin tärkeitä. Suomen kilpailukyvyn kehittymisen kannalta on kuitenkin tärkeä varmistaa eri toimialojen työvoiman saatavuus myös etenkin yritysten ja elinkeinonjen tarpeisiin.

Osaajapulasta puhuttaessa keskustelu keskittyy monesti korkeakoulutettuihin huippuosaajiin. Matkailussa eniten pulaa on ammatillisista osaajista sekä suorittavissa tehtävissä, että esimiestyössä. Ammatillisten osaajien saatavuuden parantamiseksi tarvitaan nopeita toimia. Matkailun kannalta keskeisiä toimenpiteitä ovat ulkomaisen työvoiman työlupaprosessin nopeuttaminen, työvoiman liikkuvuuden edistäminen, asuntopulan helpottaminen ja ammattilaisten tehokas kouluttaminen alalle.

Ulkomaisen työvoiman työlupaprosessin nopeuttaminen

Tällä hetkellä kotimainen työvoima ei riitä kattamaan Lapin matkailun työvoimatarvetta. Lapin matkailussa yli puolet rekisteröidyistä asiakkaista on ulkomaalaisia ja myös ulkomaalaista työvoimaa on siten hyvin mahdollista käyttää. EU:n sisällä työvoiman siirtyvyys on joustavaa, mutta EU:n ulkopuolelta tulevan työvoiman työlupaprosessi ja sen sisältämä saatavuusharkinta ovat hitaita ja työläitä prosesseja. Työlupakäsittelyn hitaus estää ulkomaisen työvoiman saantia ja sitoutumista tai edes sellaisen hakemista. Hallituskauden tavoitteena on ollut prosessin kesto 1 kk, mutta tällä hetkellä prosessi kestää ilmeisesti yli 2 kk. EU:n ulkopuolelta tulevan työvoiman työlupaprosessia täytyy pystyä nopeuttamaan ja saatavuusharkinnasta tulisi luopua.

Työvoiman liikkuvuuden edistäminen

Myös Suomen sisällä matkailun työpaikat ja työvoima eivät kohta. Työntekijöitä pitäisi kannustaa liikkumaan työn perässä. Erityisesti matkailun näkökulmasta painottuvat liikkuvuusavustuksen ja työasuntovähennykset laajentamisen tarve, joiden pitäisi edistää sekä työn perässä pysyvästi muuttamista, että toisella paikkakunnalla työskentelyä, vaikka koti säilyisi kotipaikkakunnalla. Liikkuvuusavustus huomioi tällä hetkellä työttömät, mutta sen avulla olisi hyvä kannustaa myös työpaikkaa vaihtavia henkilöitä muuttamaan uuden työn perässä. Rahallisen kannusteen pitää olla tarpeeksi suuri, jotta sen turvin pystyy muuttamaan ja sijoittumaan uudelle paikkakunnalle. Työasuntovähennys pitäisi olla mahdollinen myös muille kuin perheellisille, jotta työntekijät olisivat valmiita lähtemään väliaikaisesti esimerkiksi sesonkitöihin toiselle paikkakunnalle.

Asutopulan helpottaminen

Asutopula on monissa Lapin matkailukeskuksissa erittäin kriittinen ja keskeinen este työvoiman saannille. Liian usein osaava työntekijä ja työpaikka eivät kohta vain sen takia, että työntekijälle ei löydy matkailukohteista asuntoa. Asuntoja tarvitaan matkailukohteissa, eikä kymmenien kilometrien päässä, koska pienillä paikkakunnilla julkinen liikenne on tyypillisesti olematonta. Asuntoja tarvitaan niin ympärivuotisesti kuin sesongeille. Sesonkiajat pidentyvät ja näin ollen vuokra-asunnoillekin on tarvetta yhä suuremman osan vuodesta. Valtion pitäisi tukea vuokra-asuntojen tuotantoa monin eri tavoin (lainat, vakuudet ym) myös suurimpien kaupunkiseutujen ulkopuolella, kun asutopula vaikeuttaa työvoiman saantia alueelle. Asuntotilanteen helpottuessa yhä useampi asettuisi vakituisesti asumaan matkailupaikkakunnille, jolloin he myös maksaisivat veronsa sinne. Lisäksi tulisi edistää kaksoiskuntalaisuutta, jotta osan vuodesta paikkakunnalla asuvat myös maksaisivat veronsa ja saisivat kuntien palvelut työpaikkakunnallaan.

Ammattilaisten tehokas kouluttaminen alalle

Matkailun ammattilaisia pitäisi kouluttaa enemmän. Erityisesti pitäisi panostaa lyhytkoulutuksiin, täydennyskoulutuksiin ja muihin täsmäkoulutuksiin, jotka valmistavat nopeasti osaajia tiettyihin eniten tarvittaviin tehtäviin. Koulutuksenjärjestäjille pitäisi antaa enemmän vapauksia suunnata toimintaansa alueen elinkeinoelämän tarpeiden mukaan ilman raskasta byrokratiaa. Englanninkielisten ammatillisten tutkintojen järjestäminen pitäisi vapauttaa OKM:n lupamenettelystä.

Kunnioittavasti,

Lapin Matkailuelinkeinon liitto

Finnish Lapland Tourist Board ry (Lapin Matkailuelinkeinon liitto ("LME")) on Lapin matkailuyrittäjien yhdistys, jonka tavoitteena on valvoa matkailualalla toimivien yrittäjien yleisiä ja yhteisiä etuja, edistää jäsentensä välistä yhteistoimintaa, parantaa alan yleisiä toimintaedellytyksiä ja nostaa matkailualan arvostusta. Matkailuala työllistää Lapissa n. 8.000-10.000 htv ja vuotuinen suora liikevaihto on 1,1 mrd euroa.